

Amerika Birleşik Devletleri'nin NSC-68 Çerçevesinde Uyguladığı Soğuk Savaş Stratejisi ve Türkiye'ye Yansımaları

The Cold War Strategy of the United States of America Within the Framework of the NSC-68 and Its Reflections on Turkey

Serpil GÜDÜL*

Öz

İkinci Dünya Savaşı'ndan sonra dünya güç dengesinde oluşan boşluğu kapatmaya yönelik olarak Sovyet Sosyalist Cumhuriyetler Birliği (SSCB)'nin Orta ve Doğu Avrupa'da ve kısmen Balkanlarda nüfuz edinmesi ve nükleer kapasitesini geliştirmesi Amerika Birleşik Devletleri (ABD)'ne karşı önemli bir tehdit oluşturmuştur. Bu tehlikeye karşı 1950'de Amerikan Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından 68 numaralı rapor (NSC-68) hazırlanıp uygulamaya konmuştur. Çalışmada, Soğuk Savaş stratejisinin en önemli bir belgelerinden biri olan NSC-68'in analizinin yanı sıra bu rapor doğrultusunda ABD'nin SSCB'ye karşı uyguladığı Soğuk Savaş stratejisi ve Türkiye ile ilişkileri konu edilmektedir. Zira bu rapor, ABD'nin uyguladığı Soğuk Savaş stratejisine rehberlik niteliği taşımaktadır. NSC-68'nin öngördüğü üzere ABD, realist politika çerçevesinde hareket ederek nükleer silahlanmaya ağırlık vermiş ve müttefiklerin askeri açıdan kapasitelerinin güçlenmesini hedeflemiştir. Böylece SSCB'nin dünyaya hâkim olma yönünde uyguladığı stratejisini engellemeyi amaçlamıştır. ABD, Türkiye ile müttefiklik ilişkilerini de bu doğrultuda düzenlemiştir. Türkiye ile ikili anlaşmalar yapmak suretiyle birçok konuda askeri ve ekonomik işbirliği içine girmiştir. Bu işbirliği, SSCB'nin Akdeniz'e ve dolayısıyla sıcak denizlere inerek hakimiyet kurma çabalarının engellenmesinde büyük rol oynamıştır.

Anahtar Kelimeler: ABD, NSC-68, Soğuk Savaş, SSCB, Türkiye,

Abstract

After the Second World War, in order to close the gap in the balance of power in world politics, the Union of Soviet Socialist Republics (USSR) increased its influence in Central and Eastern Europe and partially in the Balkans and developed its nuclear capacity. These developments posed an important threat to the USA. In order to fight with this threat, the report number 68 (NSC-68) was prepared and implemented by the American National Security Council in 1950. In this study, in addition to the analysis of the NSC-68 which was one of the most significant documents of the Cold War, its Cold War strategy implemented against the USSR and its relations with Turkey are examined accordingly. This report was a guide to the Cold War strategy of the United States of America (USA). The USA focused on nuclear armament and aimed to strengthen the military capacities of its allies within the framework

Makale Geliş Tarihi: 31.05.2021. Makale Kabul Tarihi: 19.11.2021.

* Dr. Öğretim Üyesi, Ankara Hacı Bayram Veli Üni., Uluslararası İlişkiler Böl., E-mail: serpil.gudul@hbv.edu.tr, ORCID: 0000-0003-1124-7968.

Görüş

Akademik
Bakış

291

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

of realistic policy outlined in NSC-68. Thus, it aimed to prevent the USSR's strategy to dominate the world politics. The USA organized its relations with Turkey in line with this report. . The USA entered into military and economic cooperation on many issues by making bilateral agreements with Turkey. This cooperation played a major role in preventing the efforts of the USSR to dominate the World politics by going down to the Mediterranean Sea and hence to warm seas.

Key Words: USA, NCS-68, Cold War, USSR, Turkey

Giriş

İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinden itibaren ABD ve SSCB, farklı ideolojileri nedeniyle iki uç kutbu temsil ederek büyük bir rekabet içine girmişlerdir. İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD, SSCB'nin etki alanının genişlemesini engellemek için tarihi ve siyasi nedenlerle SSCB'yi çevreleyen ülkeler ile işbirliği oluşturarak Çevreleme Politikası uygulamıştır. ABD tarafından uygulanan bu politikanın ürünü olarak da Kuzey Atlantik Antlaşması Örgütü (North Atlantic Treaty Organization - NATO), Merkezi Antlaşma Teşkilatı (Central Treaty Organization - CENTO) (önceki adı ile Bağdat Paketi), Balkan Paketi, Avustralya, Yeni Zelanda, Amerika Birleşik Devletleri Güvenlik Antlaşması (The Australia, New Zealand, United States Security Treaty – ANZUS) ve Güneydoğu Asya Antlaşması Teşkilatı (Southeast Treaty Organization - SEATO)'nın oluşturulduğu görülmektedir.

1945 sonrasında Almanya'nın çökmesiyle oluşan boşluğu kapatmaya çalışan SSCB, Orta ve Doğu Avrupa'da ve kısmen Balkanlarda nüfuz edinme çabaları göstermiş ve bunun olumlu sonuçlarını da elde etmiştir. Yugoslavya 1945'de, Arnavutluk ve Macaristan 1946'da, Bulgaristan ve Polonya 1947'de, Romanya ve Çekoslovakya da 1948'de Doğu Bloku ülkelerinden olmuştur. 1 Ekim 1949'da Çin'deki iç savaşta Mao Zedong'un liderliğindeki Sosyalistler yönetimi ele geçirmiştir. Bu gelişmeleri önlemek için ABD, önce 12 Mart 1947'de Truman Doktrini'ni ilan etmiş, ardından da Marshall Planı'nı açıklarak ekonomik yardımda bulunmayı önermiştir.¹ Ancak, Truman Doktrini ve Marshall Planı, Romanya, Çekoslovakya ve Çin'in karşı tarafa kaymasını engelleyememiştir. SSCB'nin hızla yayılması, ABD'yi endişelendirmiştir. SSCB'nin nükleer silah denemeleri de bu endişeyi sağlamlaştırmış ve Amerikan Başkanı Truman'ın talimatı ile ABD'nin güvenliği için, Ulusal Güvenlik Konseyi tarafından 68 numaralı rapor (NSC-68)² hazırlanmıştır. Nisan 1950'de sunulan rapor Eylül 1950'de kabul edilmiştir.³

- 1 Truman Doktrini ile Marshall Planı arasındaki fark, Truman Doktrini'nin aksine Marshall Planı'nda Sosyalist ülkelerin bu yardımdan yararlanmalarının mümkün olmasıdır. Ancak bu yardımdan Sosyalist ülkeler yararlanmamış, sadece Sosyalist olmayan ülkelerin yararlanması söz konusu olmuştur. Ernest R. May, *American Cold War Strategy NSC 68*, Bedford Books of St. Martin's Pres, New York, 1993, s.2.
- 2 NSC 68'in tam metni için bakınız: <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116191.pdf?v=2699956db534c1821edefa61b8c13ffe>. Erişim tarihi: 4 Ağustos 2014.
- 3 Nelson S. Drew, *NSC-68: Forging the Strategy of Containment*, National Defense University, Washington DC, October 1996, s.111.

NSC-68'in hazırlanmasına giden bu yolda önemli iki gelişme; ABD'nin o dönem başkanı olan Harry S. Truman'ın acilen Truman Doktrini'ni ilan etmesi ve Marshall Planı doğrultusunda yardım paketini açıklamasıdır. Bu acil politik ve ekonomik reaksiyonun en önemli nedeni yukarıda belirtilmiştir. Ancak bunun yanı sıra bir başka önemli gelişme vardır ki; o da Şubat 1947'de İngiltere hükümetinin, Yunanistan ve Türkiye'yi Sovyetlerin ve Sovyet destekli gerilla gruplarının baskısına karşı destekleme yükünü daha fazla taşıyamayacağı konusunda Başkan Truman'ı bilgilendirmesidir. İngiltere'nin bu kararı Savaş sonrası bir krizi ortaya çıkarmıştır. Yunanistan ve Türkiye'ye yardım devam edecek ise bu yardım ABD'den gelecektir. Truman bu yardımın ABD'den gönderilme kararını hızla almıştır. Bu tarihi ve çok önemli karar; Avrupa Kalkınma Programı'nın ve Çevreleme Politikası'nın onayı, daha geniş açıdan ise, ABD'nin savaş sonrası yeni dünya düzeninde liderlik pozisyonunu alması anlamına gelmekteydi.⁴ Bu durum da daha sonra hazırlanacak olan NSC-68'in anlam ve önemini arttırmıştır.

NSC-68 hazırlandığı sırada, bir kısım Amerikalı, ABD'nin uluslararası politikasında yeni girişimlerin olması gerektiğini düşünürken, bir kısım da gelenekçi olup mevcut yapının korunmasını desteklemiş ve yeni politik girişimleri reddetmiştir.⁵ NSC-68 ile Soğuk Savaş stratejisinde nükleer silahlanmaya yer veren ve müttefiklerin askeri açıdan kapasitelerinin güçlenmesini hedefleyen ABD, dünyaya yeni bir pencere açmış, bugün hala tartışılmakta olan dünya jandarmalığını yapmaya başlamıştır. NSC-68'in retorik anlatımıyla SSCB'yi, ondan korunulması gereken bir şeytan, köle toplumu, kendisini ise, özgür dünya olarak gösteren ABD, SSCB'nin dağılması ve yeni yapılanmaların oluşmasına rağmen dünya jandarmalığını elden bırakmamıştır. 1950'lerde dünya liderliğini hedefleyen ABD'nin ipleri elinden bırakmasının beklenmesi de mümkün değildir.

Nsc-68'in Hazırlanmasını Gerektiren Gelişmeler

ABD, İkinci Dünya Savaşı sonlarına doğru geliştirdiği, Savaş sırasında Japonya'ya karşı kullandığı atom bombası ile nükleer silahlanma açısından liderliği yakalamış ve güvenlik konusunda rahat bir konuma erişmiştir. Ancak SSCB'nin 1949'ların sonlarında ilk atom aygıtını patlatması Amerika'nın güvenlik stratejisini yeniden gözden geçirmesine yol açmıştır.⁶ 1949'a kadar Sovyet / Komünist tehdidi askeri olarak değil, esasen siyasi olarak görülüyordu.⁷

4 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC-68", S. Nelson Drew, ed., *NSC-68: Forging the Strategy of Containment with Analyses by Paul H. Nitze*, National Defense University Press Publications, Second printing, 1996, s.8, 9.

5 Michael J. Hogan, *A Cross of Iron*, Cambridge University Press, Cambridge, 1998, s.1.

6 Marc Trachtenberg, Marc, "American Policy and the Shifting Nuclear Balance", Melvyn P. Leffler, David S. Painter, ed., *Origins of the Cold War*, Roudledge, New York, 1994 s.111.

7 Beatrice, Heuser, "NSC 68 and the Soviet threat: a new perspective on Western threat perception and policy making", *Review of International Studies*, 1991, 17(1), s.20.

SSCB'nin atom bombasını geliştirmesi, ABD'de güvenlik kaygıları ile birlikte endişe ve korkunun artmasına yol açmıştır. Dönemin Dışişleri Bakanı Paul H. Nitze, 1954'e kadar Sovyetlerin ABD'ye karşı bir nükleer saldırıya girişeceğini öngörmüş ve bu endişe de NSC-68'de ortaya konulmuştur.⁸

İkinci Dünya Savaşı'ndan birkaç yıl sonra, alınan istihbarat bilgileri gereği SSCB'nin hidrojen bombası da imal etmesi ihtimali ortaya çıkmış ve bu konu ABD yönetimini oldukça ilgilendirmiştir. ABD Başkanı Truman'a Ocak 1950'de SSCB'nin hidrojen bombası, bir başka deyişle termonükleer silah yapabilme kapasitesine sahip olduğu bilgisi gelmiş ve ardından da Truman, hızlandırılmış termonükleer reaktör test programı talimatını vermiştir. Bunun ardından da termonükleer silahların varlığı halinde ulusal güvenlik politikasının amaç ve hedeflerinin tekrar gözden geçirmesi ve bu konuda bir rapor hazırlaması için Ulusal Güvenlik Konseyi'ni görevlendirmiştir. Ulusal Güvenlik Konseyi'nin politika planlama direktörü Paul Nitze ve bölüm personeli de bu konu üzerinde bir rapor hazırlamak için çalışmalarına başlamıştır.⁹

SSCB'nin önce atom bombasına sahip olması, ardından da hidrojen bombası yapması olasılığı dünyada bir başka gelişme ile ABD'yi hayli tedirgin etmiştir. Bu üçüncü gelişme de Çin'de komünist yönetimin iktidara gelmesidir.¹⁰ 1948'de Çekoslovakya'da Komünist Parti'nin iktidarı ele geçirmesi de NSC-68'in hazırlanması konusunda etkili olan bir başka gelişme olmuştur.

Bu gelişmeler, küresel güç dengesinin bozulması konusunda bir tehdit olarak algılanmasının yanı sıra, ABD'yi SSCB ile mücadelesinde savunmacı bir duruma sokmuş oluyordu.¹¹ Bu da ABD'nin Soğuk Savaş durumunda uluslararası politikada gelişmeleri bir adım geriden başlayarak takip etmesi anlamına gelmekteydi.

Nsc-68 Numaralı Raporun Analizi

NSC-68'in hazırlandığı dönemde SSCB, dünyanın tüm bölgelerini etkisi ve kontrolü altına alarak yayılma çabaları içindeydi. NSC-68 ile SSCB'nin dünyaya hâkim olma yönündeki gücünü kontrol etmek ve zayıflatmak için özgür dünya olarak tanımlanan Batı Bloku ülkelerinde tatmin edici ve hızlı bir askeri güç yapılanmasının gerekliliği ortaya konmuştur.¹²

NSC-68, mevcut anlaşmazlığın tarifini yaparak ABD ve SSCB'nin hedeflerini ve bu hedeflerine ulaşmada kullanılabilecek araçları belirlemiştir. Bu

- 8 Evren Balta Paker, *Küresel Güvenlik Kompleksi*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2012, s.30..
- 9 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", James C. Gaston, ed., *Grand Strategy and the Decisionmaking Process*, National Defense University Press, Washington D.C., 1992, s.28.
- 10 Hogan, a.g.e., s.12. Benjamin O. Fordham, *Building the Cold War Consensus, The Political Economy of US National Security Policy, 1949-1951*, The University of Michigan, Michigan, 1998, s.43.
- 11 Hogan, a.g.e., s.12.
- 12 Benjamin Fordham, "Domestic Politics, International Pressure, and Policy Change: The Case of NSC 68", *Journal of Conflict Studies*, Vol. XVII, No.1, Spring 1997, s.126.

Görüş

arada her iki ülkenin de ideoloji farklılığını açıkça fakat tarafsızlıktan uzak bir şekilde ortaya koymuştur. Ardından SSCB'nin ve ABD'nin niyetlerinin ne olduğu ve kapasiteleri ekonomik, sosyal ve askeri açıdan belirlenmiştir. Nükleer enerji ve silahlara da yer verilerek neler yapılması gerektiği çok açık biçimde belirtilmiştir.

NSC-68'de ABD ile SSCB arasında toplumsal farklılıkların olduğu belirtilmiş ve köle toplumunun (SSCB) özgür topluma (ABD) üstün geleceği endişesine yer verilmiştir. Raporunda, ABD'nin kendi değerlerini korumak için Sovyet sisteminin temelinde esaslı değişikliği teşvik etmesi ve bu yönde politika izlemesi gerektiği hususuna da değinilmiştir¹³ Bir başka deyişle; ABD, NSC-68 ile tüm dünyaya "Biz iyiyiz, onlar kötü mesajını çok açık bir şekilde vermiştir. Burada yaratılan dikotomi ile ABD, dizginlerin kendi elinde olmasının doğru ve adil olduğunu ispata çalışmıştır.¹⁴

Raporunda SSCB'nin askeri kapasitesinin tehlikesine değinilmiştir. Bu doğrultuda, Sovyetlerin askeri açıdan saldırgan bir yapıya sahip olduğunun dikkate alınması gerektiği hatırlatılarak SSCB'nin nükleer kapasitesinin tam olarak bilinemediği ancak, bu kapasitenin barış zamanında SSCB'nin taktiklerine karşı gelinmemesi için yeterli ölçüde caydırıcı özelliğe sahip olduğu NSC-68'de ifade edilmiştir. Bununla birlikte, SSCB'nin 1954 yılında saldırıda bulunabilecek nükleer kapasiteye sahip olacağı belirtilmiştir. Hidrojen bombasının yapılması konusunda ise iki ülkeden hangisi hidrojen bombası yaparsa diğeri üzerinde baskıya sahip olacağı belirtilmiştir.¹⁵

Son olarak da ABD'nin kendi güvenliği ve ideolojisinin devamı için nükleer silahlanmaya devam edilmesi, müttefik devletlerin savunmasında ağırlık verilmesi, savunma kapasitelerinin artırılması ve güçlendirilmesinin gerektiği açıkça ifade edilerek hidrojen bombası yapımına önem verilmesi tavsiye edilmiştir¹⁶ Gerek bu raporun yazımı gerekse kabulü sırasında göz önünde bulundurulmuş önemli bir hususu belirtmekte fayda vardır. O da; nükleer silahların konvansiyonel silahlara oranla daha ucuz olduğu ve Soğuk Savaş Stratejisi'ni belirlerken ABD yönetiminin bu hususu da dikkate aldığıdır.¹⁷ Ayrıca, o dönemde Avrupa daha pahalı konvansiyonel silahlara ödeme yapmak için pek de istekli değildi.¹⁸

İkinci Dünya Savaşı sonrasında güvenliğin öne çıktığı görülmektedir. SSCB'nin bilinen ve tahmin edilen askeri gücü de ABD'nin güvenliğine doğru-

13 May, a.g.e., s.29.

14 Noam Chomsky, *Dünya Düzeni: Eskisi Yenisi*, Metis Yayınları, İstanbul, Nisan 2000, s.60.

15 May, a.g.e., s.3, 32, 38, 56.

16 May, a.g.e., 76-81.

17 Schuyler Foerster, Edward N. Wright, *American Defense Policy*, John Hopkins University Press, London, 1990, s.159.

18 Vojtech Mastny, "Did NATO Win the Cold War", *Foreign Affairs*, May/June 1999, 78, 3, s.183.

dan ve dolaylı yoldan en büyük tehdit unsuru halindeydi. Bu nedenle de Amerikan büyük stratejisi NSC-68'in doğrultusunda Sovyet sistemine "maksimum baskıyı oluşturma" hedefine odaklanmıştır.¹⁹

NSC-68 öncesinde bütçedeki sıkıntı nedeniyle askeri harcamaları kısıma kararı alan hükümete karşı NSC-68'i hazırlayan Paul Nitze, ulusal savunma programında büyük bir artış talep etmiştir.²⁰ Bu harcamaların mevcut savunma bütçesinin hatta 3 katı olabileceğine de değinilmiştir.²¹ ABD yönetimi bu bütçe artışı konusunda halkı nasıl ikna edeceğini düşünürken Kuzey Kore'nin Güney Kore'yi işgal etmesi imdadına yetişmiştir.²²

Askeri harcamalarda, NSC-68 öncesinde azalma görülürken, NSC-68'in uygulanmaya başlamasından sonra Kore Savaşı'nın da etkisiyle bir artış görülmüştür. NSC-68 ile dış askeri ve ekonomik yardımı içeren savunma harcamaları 1951 mali yılı için öngörülen en az 13 milyar dolardan 58 milyar dolara yükselmiştir. 1952 mali yılında bu rakam 70 milyar dolara yaklaşmış, 1953 mali yılında ise 50 milyar doların biraz üstüne çıkmıştır. Ancak bundan sonraki yıllarda askeri harcamalar 42 milyar doların altına düşmemiştir.²³ 1953 yılındaki askeri harcamaların azalmasının nedeni de 1953 Temmuz'unda Kore Savaşı'nda ateşkes anlaşmasının imzalanmasıdır. NSC-68 ile artan askeri harcamalar, daha yüksek vergilerin toplanması ve ülkedeki sosyal ve refah programlarında kısıtlamaya gidilmesi anlamına gelmekteydi.²⁴

NSC-68, içte, Kremlin'in SSCB içindeki gücünü ve etkisini azaltmak, dışta ise kontrolü altındaki bölgeleri Kremlin'in etkisinden kurtarmak için dinamik adımların atılması gerektiğini öngörmüştür.²⁵

NSC-68'de daha önce modern savaşın varlığı ve bu savaşta sadece modern olgular ile silahların ve sivil halkın rolü tanımlanarak artık modern savaşların yerini ulusların ekonomik ve askeri kaynakların, enerjilerin harekete geçirilerek yapılması planlanan topyekün savaşın aldığı vurgulanmıştır.²⁶

NSC-68'de SSCB'nin askeri gücü ile ABD'nin askeri gücü arasındaki dengenin ABD aleyhine gelişmekte olduğu ve SSCB'nin askeri kapasitesini

19 Perry Anderson, *Amerikan Dış Politikası ve Düşünürleri*, Çev. Barış Baysal, NotaBene Yayınları, Ankara, 2015, s.99.

20 Fordham, a.g.e., s.195.

21 Randall B. Woods, Howard Jones, *Dawning of the Cold War*, The University of Georgia Press, Chicago, 1994, s.252.

22 Woods ve Jones, a.g.e., s.254.

23 Curt Cardwell, *NSC 68 and the Political Economy of the Early Cold War*, Cambridge University Press, New York, 2011, s.13.

24 Melvyn P. Leffler, *A Preponderance of Power*, Stanford University Press, Stanford, California, 1992, s.356.

25 Woods ve Jones, a.g.e., s.253.

26 Hogan, a.g.e., s.13.

arttırarak dünyaya hâkim olmaya çalıştığına işaret edilmiştir.²⁷ Bu aşamadan sonra Doğu Bloku tarafına geçebilecek bir devlete daha tahammül edilemeyecek duruma gelinmiştir. Kaybedilen bir devletin ardından domino taşı gibi diğerlerinin de gideceği endişesi bulunmaktadır. NSC-68'de SSCB'nin nükleer silahlanmasının bu hızla devam etmesi durumunda 1954 yılında bir savaş beklentisi bulunmaktadır. Çünkü SSCB 1964 yılında nükleer bir savaşa girmek için yeterli kapasiteye sahip olacaktır. Aslında savaşın SSCB tarafından ne zaman çıkarılacağı SSCB lideri tarafından saptandığı sanılmamakta, ancak 1954 yılı için hazırlıklı olmak gerektiği vurgulanmaktadır.²⁸

NSC-20/4²⁹ ile NSC-68 genel anlamda aynı görüşleri savunmaktadır. Nitekim NSC-68'de NSC-20'deki görüşler açıkça onaylanmıştır. Ancak, NSC-20 ile NSC-68 arasında temel iki fark bulunmaktadır. Bu farklardan ilki, NSC-68'de, NSC-20'nin yazılmasından itibaren özellikle daha yüksek seviyede bir mücadelenin geliştirilmesi öngörülmüştür. Daha önce ABD'nin müttefiklerine kapsamlı ekonomik ve sınırlı askeri yardımda bulunması söz konusuydu. Oysa NSC-68'de ABD'nin askeri kapasitesinin güçlendirilmesi üzerinde durulmuştur. Bu konu da ikinci farkı oluşturmaktadır.³⁰ NSC-68'de SSCB'den ABD'ye karşı oluşan tehdidin askeri niteliğine ağırlık verilmiştir.³¹ Bunun yanı sıra, Kenan, raporunda SSCB'nin amacının ne olduğuna yer verirken Nitze NSC-68'de, daha öteye giderek SSCB'nin kapasitesine önem vermiştir.³²

NSC-68'de ulusal ve küresel güvenliğin birbirinden ayrılmaksızın birlikte değerlendirilerek bu doğrultuda hareket edilmesi gerektiği vurgulanmıştır.³³ NSC-68, 7 Nisan 1950'de hazırlanarak Başkan Truman'a sunulmuş ve Başkan da Eylül 1950'de Kuzey Kore'nin Güney Kore'ye saldırmasından sonra onaylamıştır.³⁴

NSC-68'de, SSCB'ye karşı ABD'nin Kremlin'in etkisini ve gücünü içte ve kontrolü altındaki diğer alanlarda azaltacak dinamik adımlar atması istenmek-

27 Woods ve Jones, a.g.e., s.251.

28 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.33.

29 ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin NSC-20/4 numaralı raporu; SSCB tarafından ABD'nin ulusal güvenliğine yönelik mevcut ve öngörülebilir tehditleri değerlendirerek bu tür tehditlere karşı koymak için alınması gerekli önlemleri belirleyen bir rehber mahiyetindedir. NSC-20, NSC-20/1, NSC/2 ve NSC/3 numaralı raporları da referans almaktadır. ABD Ulusal Güvenlik Konseyi'nin NSC-20/4 numaralı raporun tam metni için bakınız: USA Department of State, Foreign Relations of the United States, 1948, General; The United Nations, Vol. I, Part 2, Report to the President by the National Security Council, Washington, November 23, 1948, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v01p2/d60>. Erişim Tarihi: 10.02.2016.

30 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.33.

31 Heuser, a.g.m., s.21.

32 Foerster ve Wright, a.g.e., s.221.

33 Woods ve Jones, a.g.e., s.253.

34 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.29.

tedir.³⁵ ABD'nin Soğuk Savaş stratejisi incelendiğinde bu doğrultuda adımlar atıldığı gözlemlenmektedir.

Nsc-68 Doğrultusunda Abd'nin Soğuk Savaş Stratejisi

ABD ve SSCB arasında Soğuk Savaş algılanması ve kutuplaşmaya ilişkin olarak girişimler aslında 1947 yılından itibaren başlamıştır. Anti-sosyalist yapılanmanın doğu kıyıları Türkiye ve Yunanistan ile sınırlandırılmıştır. Böylece Batı Avrupa'nın Sovyet Bloka karşı direncinin arttırılması ve mücadelesinde başarı elde edilmesi amaçlanmıştır.³⁶

NSC-68, ABD'nin Soğuk Savaş döneminde ulusal güvenlik politikasının kutsal kitabı olarak nitelendirilmektedir. NSC-68 ile Amerikalı liderler tarafından yeni bir ideolojinin takip edildiği belirtilmektedir.³⁷ Nitekim Türkiye'nin NATO'ya üyeliğinin kabul edildiği 1952 yılındaki NATO Bakanlar Kurulu Konseyi'nin Lizbon'daki toplantısında NSC 68'i NATO'nun resmi stratejisi olarak kabul edilmiştir.³⁸

ABD, NSC-68 ile Avrupa'ya büyük önem vermiş ve Sosyalizm'in yayılmasını engellemek için büyük çaba sarf etmiştir. Batı'nın Avrupa'da başarı elde etmesi, SSCB'yi Yakın doğu gibi Uzak Doğu'ya sevk etmiştir.³⁹ ABD, Avrupa'da NSC-68 doğrultusunda hareket ederken Almanya'ya önem vermiş ve o yıllarda NATO'nun üyesi olmayan Almanya'nın NATO ile bağ kurmasını sağlamıştır.⁴⁰

ABD, NSC-68 uygulamasında nükleer silahlara ilişkin fonu arttırmış ve Avrupa'ya asker kaydırmıştır. Böylece savunma açısından Avrupa'nın ABD'ye bağımlılığı artmıştır.⁴¹ Bu durum da savunma açısından Avrupa'nın ABD'ye bağımlılığını arttırmıştır.

1950'lerde ABD, taktik nükleer silahları geliştirmiş ve askeri kapasitesini güçlendirmiştir.⁴² Zaten birçok Amerikan hükümet belgesi SSCB'nin yayılmacı politikasına karşılık izlenebilecek farklı politika seçenekleri sunmuştu. Bu durum karşısında ABD'nin izlemesi gereken dört politikadan üçü NSC-68'de yer almaktaydı: İzolasyon, savaş ve ABD ve müttefiklerini politik, ekonomik ve askeri güçlerini yapılandırmak. Ancak bu şekilde, uluslar arasında savaş olmadan yaşanabilecek bir dünya düzenine ulaşılabilecekti.⁴³

35 Charles L. Glaser, *Analyzing Strategic Nuclear Policy*, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1991, s.159.

36 Hogan, a.g.e., s.2.

37 Hogan, a.g.e., s.12.

38 Oral Sander, *Türk-Amerikan İlişkileri, 1947-1964*, İmge Kitabevi, Ankara, 2016, s.131.

39 Woods ve Jones, a.g.e., s.255.

40 Leffler, a.g.e., s.357.

41 Foerster ve Wright, a.g.e., s.172.

42 Fred Charles Ikle, "The Second Coming of the Nuclear Age", *Foreign Affairs*, January/February 1996, 75, 1, s.21.

43 James Goldgeier and Suri, Jeremi, "Revitalizing the U.S. National Security Strategy", *The Washington Quarterly*, The Elliott School of International Affairs 38:4, Winter 2016, s.42.

NSC-68'in hazırlanmasından üç ay sonra Kuzey Kore, Pekin ve Moskova'yı arkasına alarak Güney Kore'ye saldırmıştır. Bu olay, Başkan Truman'ın NSC-68'i kabul etmesinin gerekliliğini adeta işaret etmiş ve Truman'ın ikna olmasını sağlamıştır.⁴⁴ Patlak veren Kore Savaşı, daha güçlü bir savunma yapısını ve bu konudaki aciliyeti değerlendiren NSC-68'in haklılığını göstermekteydi.⁴⁵ Zira Kore Savaşı, NSC-68'de işaret edildiği gibi SSCB'nin saldırganlığını göstermiştir. Bu durumda ABD'nin güvenliğinin yeniden değerlendirilmesi gerekmiştir.⁴⁶ 30 Eylül 1950 tarihinde Truman, üç ana hedefe sahip bir kararnameyi imzalayarak yürürlüğe girmesini sağlamıştır. Birinci amaç, ABD'nin konvansiyonel kapasitesinin Kore olayında olduğu gibi acil durumlarda ve daha iyi durumlarda benzer şekilde müdahale edilebilmesi için desteklenerek artırılmasıdır. İkincisi, ABD'nin nükleer gücünün artırılmasıdır. Böylece ABD'nin hayati derecede önem taşıyan çıkarlarına saldırılara karşı caydırıcılık unsuru kuvvetlendirilmiş olacaktır. Üçüncüsü ise, ABD, başta Avrupa'dakiler olmak üzere caydırıcı askeri kapasitelerinin güçlendirilmesi için müttefiklerine yardımda bulunmaları gerekmektedir. Bu doğrultuda deniz, hava ve kara gücünde sayısal artırımlara gidilmiş, acil durumda müdahale gücü artırılmış ve eğitimlerine daha da önem verilmiştir. ABD, NSC-68 numaralı rapor doğrultusunda hareket ederek müttefiklerine ekonomik yardımlar da yapmıştır. ABD, 1950-1951 yılları arasında NATO müttefiklerine 4.5 milyon dolar yardımda bulunmuştur.⁴⁷

NSC-68'in önemli sonuçlarından biri, 1949 yılında ortaya çıkan Kuzey Atlantik Antlaşması'nın, üye ülkelerden birine yapılan bir saldırının diğer NATO ülkelerine de yapılması anlamına geldiği ve diğer ülkelerin saldırıya uğrayan ülkeye askeri açıdan destek vermelerini içeren bir askeri savunma antlaşması olmasından öteye giderek, gücü ve komuta yapısı ile gerçekten savaşan ve bir dereceye kadar da caydırıcılık unsuru taşıyan bir örgüt haline gelmesidir. Ayrıca 1950'lerde NATO stratejisinde de sınırlı seviyede bir nükleer savaş olasılığına göre bir değişiklik yapılmıştır.⁴⁸

ABD'nin Çevreleme Politikası ile başlayan ve ardından NSC-68 ile devam eden Soğuk Savaş stratejisinde Bağdat Paketi projesi de yer almaktadır. Soğuk Savaş'ın ilk yıllarında SSCB'yi çevreleyen NATO, SEATO, Bağdat Paketi, ANZUS kurulmuş, Tayvan ve Japonya ile karşılıklı güvenlik antlaşmaları imzalanmıştır.⁴⁹ ABD'nin Japonya ile barış antlaşması yapmasının nedeni,

44 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.33, 34.

45 Steven L. Rearden, "Frustrating the Kremlin Design: Acheson and NSC 68", Douglas Brinkley, ed., *Dean Acheson and the Making of U.S. Foreign Policy*, Palgrave Macmillan, London, 1993, s.159.

46 Michael M. Boll, *National Security Planning: Roosevelt Through Reagan*, University Press of Kentucky, 1988, s.77.

47 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.34.

48 Foerster ve Wright, a.g.e., s.172.

49 K.J. Holsti, *International Politics*, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1977, s.121.

Gazi

Akademik
Bakış

299

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

Japonya'yı Batı'nın savunma sistemine dahil etmek istemesidir.⁵⁰ ABD, Bağdat Pakti'na resmen katılmamakla birlikte Pakt'ın faaliyetlerine yoğun ve kapsamlı bir şekilde katılmış ve mali destek sağlayarak Pakt'ın değişik organlarında aktif şekilde rol almıştır.⁵¹

SSCB'nin kıtalararası füzeleri geliştirmesi ile birlikte Orta Doğu üzerindeki etkisini arttırma girişimleri ABD'yi oldukça endişelendirmiş, NATO ile Bağdat Pakti arasında bir ilişki kurulması gerektiğine karar vermiştir. Bunun yanı sıra Avrupa'daki NATO ülkelerinde mümkün olduğu kadar çok orta menzilli füzelerle atom silahlarının bulunması üzerinde durulmuştur.⁵²

Birleşmiş Milletler tarafından 24 Ocak 1946 tarihinde atom enerjisinin kontrolü ve bunun barışçı amaçlarla kullanılması, atom silahlarının milli silahlanmanın dışında bırakılmasını sağlamak amacı ile tavsiyelerde bulunmak üzere Atom Enerjisi Komisyonu kurulmuştur. 13 Şubat 1947'de de Konvansiyonel Silahlar Komisyonu kurulmuştur. Ancak, her iki komisyonun çalışmasında da Doğu-Batı çatışması olduğu için Birleşmiş Milletler, 11 Ocak 1952'de her iki komisyonu lağvedip yerine Silahsızlanma Komisyonu kurmuştur. Bu komisyon da 1965 yılına kadar çalışmalarını sürdürmüştür.⁵³

Kore Savaşı öncesinde nükleer silahlara sahip olan ABD'nin Kore Savaşı'ndaki politikası ve 1950'lerin ortasındaki Tayvan Boğazı Krizi nedeniyle Çin, ABD'nin nükleer saldırısı tehlikesi altında olduğu izlenimi ile hareket ederek 1964 yılında nükleer silah geliştirmiştir. Hindistan da 1974 yılının Mayıs ayında nükleer silah üretmiştir.⁵⁴ Böylece dünyanın nükleer silahlanma yolunda hızla hareket etmeye başladığı görülmektedir.

Nsc-68'in Türkiye Üzerindeki Etkisi

İkinci Dünya Savaşı sonrasında ABD ile Türkiye arasındaki ilişki, Türkiye'nin Soğuk Savaş'taki yeri doğrultusunda bir çizgi izlemiştir. Ancak, Türkiye'nin Soğuk Savaş'taki konumu ve olanakları, ekonomik ve politik önemini ABD ve Batı'daki yorumlanışına göre değerlendirilmiştir.⁵⁵ 1945 öncesi SSCB'nin Türkiye'den taleplerine karşılık ABD, sakin davranılması şeklinde yanıt verirken SSCB'nin yayılmacı politikasına dikkat çeken Kennan'ın telgrafı, Truman Doktrini, Marshall Planı ve ardından Soğuk Savaş stratejisinin temelini oluşturan NSC-68 doğrultusunda SSCB'ye karşı Türkiye'nin yanında olmuştur.⁵⁶ ABD'nin

50 Hogan, a.g.e., s.318.

51 Nasuh Uslu, *Türk Amerikan İlişkileri*, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara, Ekim 2000, s.117.

52 Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, Mehmet Gönlübol, Cem Sar, der., *Olaylarla Türk Dış Politikası*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993, s.316.

53 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995)*, Alkım Yayınevi, İstanbul, 1995, s.635, 636.

54 Scott D. Sagan, "Why Do States Build Nuclear Weapons?: Three Models in Search of a Bomb", *International Security*, Winter, 1996-1997, Vol. 21, No. 3, s.58,59.

55 Burcu Bostanoğlu, *Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası*, İmge Kitabevi, Ankara, Aralık 1999, s.400.

56 Burcu Bostanoğlu, a.g.e., s.384.

1946'dan itibaren Türkiye'nin yanında olduğunu açıkça ifade etmiş ve izlediği politikalarla da bunu yansıttığı görülmüştür.

1950'lerde Türkiye'nin Birleşmiş Milletler ve diğer uluslararası örgütlerde ABD'ninkilere paralel bir şekilde oy kullandığı görülmüştür.⁵⁷ Bu durum, Türkiye'nin bir koşul öne sürmeksizin Batı'nın, özellikle de ABD'nin hegemonyası altına girdiğinin bir göstergesi olmaktadır.

Türkiye, NATO'ya üye olabilmek için ilki Mayıs 1950'de ikincisi 11 Ağustos 1950'de olmak iki defa başvurmuştur. Ancak, NATO'ya üyeliği Kore'ye asker göndermesinin ardından gerçekleşebilmiştir.⁵⁸ Türkiye'nin NATO'ya alınmasında, ABD, diğer Batılı devletlerin itirazına⁵⁹ rağmen Türkiye'yi desteklemiş, Türkiye, Eylül 1951'de NATO'ya üye olmak için davet edilmiştir.⁶⁰ Bu davette, Türk dış politikasında yapılan değişikliğin etkisinin yanı sıra ABD'nin de Türkiye'yi algılamasındaki farklılığın yoğunluğu görülmektedir.⁶¹ ABD'nin Türkiye'yi NATO üyesi olarak görmek istemesinin birbirine bağlı nedenleri bulunmaktaydı. Bunun nedenlerinden biri, Kore Savaşı sırasında SSCB'nin Türkiye'ye saldırma olasılığının artmasıdır.⁶² Zaten Türkiye'nin asıl hedefi, SSCB'nin tehdidine ve hatta saldırısına ABD'nin somut, hukuki ve bağlayıcı desteğini elde etmektir. Bu da NATO'ya üye olmakla mümkün olacaktır.⁶³ ABD'nin 1951 yılından itibaren Türkiye'nin NATO'ya alınması politikasındaki değişikliğin nedeni ise, Doğu Bloku'na dâhil olan Balkan devletlerinin hızla silahlanması ve Yugoslavya'ya yapılan baskıların artmasıdır. ABD, böyle bir ortamda güneydoğu kanadını güçlendirme gereği duymuştur. Türkiye, NATO'ya alınmadığı takdirde ülkesindeki hava üslerinin kiralanmasına karşı çıkmaktaydı. Askeri açıdan gücün ön planda tutulduğu 1950'li yıllardaki Soğuk Savaş döneminde, Türkiye'nin hava üsleri çok yüksek derecede önem teşkil ediyordu. Türkiye'deki üslerden kalka-

57 Nasuh Uslu, a.g.e., s.103.

58 Mehmet Gönübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, a.g.e., s.316.

59 Batılı devletler üç ana nenden dolayı Türkiye'nin NATO'ya üyeliğine itiraz etmişlerdir. Bu nedenlerden biri, Akdeniz bölgesinde çıkabilecek savaşa sürüklenmek istememeleridir. İkinci neden, Türkiye ve Yunanistan'ın üye olması halinde ABD'nin kendilerine yapmakta olduğu askeri yardımı azaltması ihtimali bulunduğuudur. Üçüncü neden ise, Kuzey Atlantik Anlaşması'nın sadece bir savunma ittifakı olmadığı, Atlantik uygarlığına sahip devletler arasında bir birleşmenin varolduğudur. Mehmet Gönübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, a.g.e., s.230.

60 Türkiye'nin Kore ile ilgilenmesinin bir nedeni yoktu. Güney Kore, Türkiye'nin dış politikasının ilgi alanı dışında bir konuma sahipti. Türkiye'nin Kuzey Kore'ye karşı Güney Kore'yi desteklemesi ve asker göndermesinin altında yatan neden ABD ile ilişkilerini güçlendirmek ve NATO'ya üye olarak kabul edilmektir. İlter Turan, Dilek Barlas, "Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri", Faruk Sönmezoğlu, der., *Türk Dış Politikasının Analizi*, Der Yayınları, Der Yayınları, İstanbul, 1994, s.429.

61 İlter Turan, Dilek Barlas, a.g.m., s.430.

62 Nasuh Uslu, a.g.e., s.99.

63 Fahir Armaoğlu, *Belgelerle Türk-ABD Münasebetleri*, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991, s.181.

cak Amerikan uçaklarının Kafkaslar'daki petrol ve Urallar'daki endüstri bölgelerini bombalayabileceklerdi. Bu da Türkiye'nin NATO üyesi olması ile mümkün kılınabilecekti.⁶⁴ Türkiye'nin NATO'ya üyeliği ile ABD, Doğu Akdeniz ve Güneydoğu Asya'ya stratejik açıdan erişim sağlama imkanına kavuşmuştur.⁶⁵

Türkiye NATO üyesi olmadan önce ABD'nin onayladığı NSC-68 ile artırılan yardım bütçesinden pay almıştır. Başkan Truman 24 Mayıs 1951'de Kongre'ye sunduğu ve 1 Temmuz 1952 tarihine kadar olan dönemi kapsayan dış yardım kanun tasarısı ile öngörülen toplam 8,5 milyar dolar yardımdan Türkiye'ye de pay öngörülmüştür. Bu tasarı ile Türkiye, Yunanistan ve İran'a toplam 396,250,000 dolar askeri yardım kabul edilmiştir. Bu yardım tasarısının Türkiye ile ilişkili gerekçesinde; Türkiye'ye Çanakkale Boğazı'nda ödün vermesi için SSCB tarafından baskıların sürmekte olduğu ve Türkiye'nin Sovyetlerin baskısına karşı kuvvetli bir mukavemet gösterdiği belirtilmiştir.⁶⁶

Türkiye NATO üyesi olduktan sonra ise Türkiye'nin askeri yapılanmasını büyük ölçüde Amerikalılar gerçekleştirmiştir. Türkiye'nin savunma planlarının NATO ile uyumlaştırılması, eğitim ve teçhizat Amerikalıların istekleri doğrultusunda gerçekleştirilmiş, Türkiye ABD silahları ile donatılmıştır.⁶⁷ Bunun faturasını ise Türkiye, 1975'de haşhaş nedeniyle ABD tarafından Türkiye'ye konulan askeri ambargoda yaşadığı sıkıntı ile ödemeye başlamıştır.⁶⁸

Türkiye'nin önemi 1950'lerde Eisenhower yönetimi sırasında özellikle NATO kapsamında daha da belirgin hale gelmiştir. Soğuk Savaş stratejisinde topyekûn karşılık ilkesine göre, NATO üyesi ülkelerden birine gelecek saldırıya diğer NATO üyesi ülkeler topyekûn olarak nükleer silah kullanarak karşılık verebilecekti. SSCB'nin Avrupa'da konvansiyonel silahlar bakımından Batı'ya karşı üstünlüğü ve her iki tarafın da birbirlerini vurabilecek uzun menzilli nükleer silahlara sahip olmamaları dikkate alınırca ABD'nin Avrupa ve Ortadoğu'daki hâkimiyeti ve buna bağlı olarak kendi varlığına gelebilecek tehlikeleri bu şekilde bertaraf etmeye girişmesi doğal olduğu görülmektedir. Türkiye, bu konuda ABD'ye olumlu görüşler bildirmiş, ABD'nin eksenini doğrultusunda hareket etmiştir. Türkiye'nin SSCB'ye yakınlığı ve Batı Bloku içinde yer alması, uzun menzilli nükleer silahların olmaması ile birleşince ABD gözünde ayrı bir değer kazandırmıştır. SSCB, 1957 yılında Sputnik'i fırlattıktan sonra kıtalararası füzelelerde Batı'ya üstünlük sağlaması endişesini yaratmıştır. ABD de orta menzilli nükleer silahları (Jüpiter ve Thor'lar) NATO'nun Avrupa'daki ülkelerine yerleş-

64 Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, a.g.e., s.230.

65 Melvyn P. Leffler, "The Emergence of an American grand strategy, 1945-1952", Melvyn P. Leffler, Odd Arne Westad, ed., *History of the Cold War*, Cambridge University Press, New York, 2010, s.87.

66 Sezai Orkunt, *Türkiye-ABD Askeri İlişkileri*, Milliyet Yayınları, Temmuz 1978, s.149, 150.

67 Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, a.g.e., s.100.

68 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl Siyasi Tarihi...* a.g.e., s.809, 810.

tirme kararı almıştır. Bu plana olumlu yanıt veren İngiltere ve İtalya ile birlikte Türkiye olmuş, Türkiye ABD'ye bu konuda tam destek vermiştir.⁶⁹ İngiltere 60 Thor, İtalya 30 Jüpiter, Türkiye de 15 Jüpiter, füzelerin topraklarına yerleştirilmesini kabul etmişlerdir. Konuya ilişkin anlaşma da Türkiye ile ABD hükümetleri arasında Ekim 1959'da imzalanmıştır. Ancak bu Jüpiter füzeleri, Küba Krizi sırasında ABD ile SSCB arasında pazarlık konusu olmuş ve Nisan 1963'de kaldırılmıştır.⁷⁰ 9 Aralık 1957 tarihinde dönemin Başbakanı Adnan Menderes Türkiye'ye NATO çerçevesi içinde Nike tipi uçaksavar güdümlü mermileri ile Honest John sahra topçusu roketlerinin gelmesini kabul ettiklerini belirten bir açıklama yapmıştır.⁷¹

ABD için Yunanistan ve Türkiye Sosyalizmin yayılmasının önüne geçilmesinde Akdeniz ve Orta Doğu'da kıyı şeridini oluşturmaktadır.⁷² ABD, bu iki ülkeyi, kısa vadede askeri açıdan güvenliği, uzun vadede ise ekonomik açıdan çıkarları doğrultusunda müttefik olarak değerlendirmiş ve bu doğrultuda hareket etmiştir.⁷³

NSC-68'in ABD politikasında yerini almasından bir yıl sonra 8 Eylül 1951'de ABD ve İngiltere, Orta Doğu Komutanlığı (ODK) (Middle East Command-MEC) kurulmasına karar vermişlerdir. Bu Komutanlık, merkezi Kahire'de olup İngiliz, Amerikan, Fransız ve Türk danışmanlardan oluşan bir komite tarafından desteklenecek bir müttefik komutanın komutasında görev yapacaktı. Ancak bu plan Mısır'ın reddetmesi nedeniyle hayata geçirilememiştir.⁷⁴ ODK'nın, ülkesinden İngiltere ve Fransa'yı tamamen çıkarmaya çalışan Mısır tarafından reddedilmesinin yanı sıra ABD ve İngiltere'nin Türkiye'nin ODK'daki rolü üzerinde anlaşmaya varamamaları da ODK'nın kurulamamasında rol oynayan önemli etkenlerden biriydi. ABD ve İngiltere'nin ODK'nın siyasi ve askeri yapılanması konusunda ayrı düşmeleri de ODK'nın kurulmasını engellemiştir. Türkiye de ODK'ya temkinli ve soğuk yaklaşmıştır.⁷⁵ ODK'nın planlanmasındaki nedenlerden biri Süveyş Kanalı sorununun çözülmek istenmesidir. Ancak bir diğer neden de ABD'nin Orta Doğu'daki varlığını korumak istemesi ve NSC-68 doğrultusunda burada askeri bir yapılanmayı oluşturmak istemesidir. Bir başka deyişle, İngiltere o yıllarda Orta Doğu'da varlığını sürdürme çabaları içinde iken ABD, oluşmakta olan iki kutuplu yeni dünya siste-

69 Nasuh Uslu, a.g.e., s.102.

70 Nasuh Uslu, a.g.e., s.137, 138, 167.

71 Fahir Armaoğlu, *Belgelerle...* a.g.e., s.253.

72 Woods ve Jones, a.g.e., s.252.

73 Woods ve Jones, a.g.e., s.255.

74 Nasuh Uslu, a.g.e., s.109.

75 Fahir Armaoğlu, *Türk-Amerikan İlişkileri 1919-1997*, Kronik Kitap, I. Baskı, Aralık 2017, İstanbul, s.122-134.

76 ABD ve İngiltere'nin bu konudaki görüşleri ve Türkiye'nin tutumunun ayrıntıları için bakınız: Armaoğlu, *Türk-Amerikan...* a.g.e., s.121-134.

minde SSCB'nin güneyinde yer alan ülke ve bölgeleri kendi ittifakına alarak bu alandaki güvenliği tesis etmek amacındadır.

NSC-68'den sonra 1950'lerde Türkiye ile ABD arasındaki ilişkiler Orta Doğu bölgesinde en yüksek noktaya ulaşmış, Türkiye ABD'nin bu bölgedeki planlarına tam destek vermiştir. Türkiye ile ABD arasında ekonomik yardıma dayanan ilişkilerde ise sorunlar yaşanmıştır. ABD, sağladığı ekonomik yardımların ekonominin liberalleşmesi ve serbest piyasa şartlarının sağlanması doğrultusunda kullanılmasını isterken Türk hükümeti bunu reddetmiş, kendi istediği gibi kullanmak istemiş ancak, ABD'nin gücü karşısında Türkiye fazla direnememiştir. 1954 yılından itibaren Türkiye ABD'nin koşulları çerçevesinde Uluslararası Para Fonu, Avrupa Ödemeler Fonu ve ABD'den kredi alabilmiştir.⁷⁷ Burada ABD'nin patronluğu ve Türkiye üzerindeki etkisi çok açık biçimde görülmektedir.

ABD'nin NSC-68'i kabul ederek NSC-20 ile başlayan Soğuk Savaş Stratejisi'ne göre Orta Doğu'da bir savunma örgütlenmesine ihtiyaç duyulmuştur. Türkiye, bölgedeki en büyük askeri gücü ve Orta Doğu'nun savunulmasında kullanılabilecek tek askeri kuvvete sahipti.⁷⁸ Nitekim 1955 Şubat'ında Irak ile Türkiye arasında Bağdat'ta bir ittifak antlaşması (Bağdat Paketi) imzalanmış, İttifak'a Nisan 1955'de İngiltere, Eylül 1955'de Pakistan ve Kasım 1955'de İran katılmıştır.⁷⁹ Ancak, siyasi ve askeri nitelikli bu pakt, ABD'nin beklentisinin aksine diğer Arap ülkeleri tarafından benimsenmemiş ve İran'da 1979 yılında rejim devrimi olması ile birlikte fonksiyonunu tamamen yitirmiştir.

ABD, NSC-68 doğrultusunda SSCB'ye karşı Orta Doğu ve Akdeniz bölgesinin güvenliğini sağlayabilme, dolayısıyla da bölgedeki hegemonyasını koruma ve varlığına karşı SSCB'den gelebilecek askeri tehditlere karşı koyabilme amacı ile Türkiye ile ikili anlaşmalar yaparak Türkiye'de hava üsleri kurmuştur.⁸⁰ Mayıs 1960'da, kurulan bu hava üslerinden birinden kalkan U-2 keşif uçağı⁸¹ Rusya üzerinde düşmüş ve ABD ile SSCB ve Türkiye ile SSCB, Pakistan, Norveç arasında kriz yaşanmasına neden olmuştur.⁸²

NSC-68 doğrultusunda devam eden Soğuk Savaş'ta 1950'li yıllarda Türkiye ile ABD arasında imzalanan anlaşmaların biri hariç hepsi askeri nite-

77 Nasuh Uslu, a.g.e., s.103, 104.

78 Nasuh Uslu, a.g.e., s.118.

79 Fahir Armaoğlu, *20. Yüzyıl ...* a.g.e., s.491.

80 Mehmet Gönlübol, Haluk Ülman, A Suat Bilge, Duygu Sezer, a.g.e., s.317.

81 Türkiye'nin Kore ile ilgilenmesinin bir nedeni yoktu. Güney Kore, Türkiye'nin dış politikasının ilgi alanı dışında bir konuma sahipti. Türkiye'nin Kuzey Kore'ye karşı Güney Kore'yi desteklemesi ve asker göndermesinin altında yatan neden ABD ile ilişkilerini güçlendirmek ve NATO'ya üye olarak kabul edilmektir. İlter Turan, Dilek Barlas, a.g.m., s.429.

82 Ülke Arıboğan, Gülden Ayman, Beril Dedeoğlu, Faruk Sönmezoglu, der., *Uluslararası İlişkiler Sözlüğü*, Der Yayınları, İstanbul, 1996, s.439.

likli anlaşmalar olduğu dikkati çekmektedir. Bu anlaşmalardan, 7 Ocak 1952 tarihinde imzalanan "Türkiye ile ABD arasında Ortak Güvenlik Anlaşması" 10 Mart 1954 yılında onaylanmıştır. Türkiye'nin NATO'ya katılmasının ardından 19 Haziran 1951 tarihli "NATO Kuvvetler Statüsü Sözleşmesi"ni imzalamıştır.⁸³ Bu anlaşma, Türkiye'deki diplomat olmayan Amerikalıların da içinde yer aldığı NATO personeline ayrıcalıklar ve dokunulmazlıklar sağlamaktadır. Haziran 1954'de imzalanan bir başka anlaşma da Askeri Tesisler Anlaşması'dır.⁸⁴ 10 Haziran 1955'de Türkiye ile ABD arasında "Atom Enerjisinin Barışçı Amaçlarla Kullanılmasında İşbirliği Yapılmasına Dair Anlaşma" imzalanmıştır.⁸⁵ ABD, nükleer silaha sahip olma tekelini bırakmak niyetinde eğildi. Ancak bu silahın kullanılmasını ve yayılmasını önleyecek etkili bir kontrol sistemi ile bu tekel-den vazgeçmeye razı idi.⁸⁶

Bu dönemde Türkiye ile ABD arasında imzalanan anlaşmalar; Amerikan askeri güçlerin gönderilmesi, Amerikalılar tarafından gerçekleştirilen askeri tatbikatlar, Amerikan güçlerinin hukuki ve idari statüsü, istihbarat faaliyetleri, Amerikan kuvvetleri için harekât planları, ortak kuvvetler için hareket planları konularında olmuştur.⁸⁷

Türkiye'nin 1950'lerde Batı ile savunma konularında yaptığı anlaşmalar, aldığı yardımlar ve işbirliği çok hızlı bir gelişme göstermiştir. 1950'lerde Türk Kara Kuvvetleri'nin dörtte üçü, NATO'nun Manş Başkomutanlığı (CINC-SOUTH), Hava ve Deniz Kuvvetleri ise Avrupa Yüksek Müttefik Komutanlığı'na (SACEUR) tahsis edilmiştir. İki taraflı ve gizli yapılan birçok anlaşmanın ardından, Adana yakınlarında bulunan İncirlik Hava Üssü ve Karamürsel, Çiğli ve Diyarbakır'daki diğer üslerle beraber, Karamürsel, Sinop, Samsun, Trabzon, Belbaşı ve Diyarbakır radar istasyonları da dâhil olmak üzere Türkiye'de birçok ABD-NATO tesisleri kurulmuştur. 1957 yılında yapılan bir anlaşmaya istinaden ABD Hava Kuvvetleri Türk topraklarında nükleer silahlara sahip saldırı uçakları buldurmaya başlamıştır. 1960'ların sonuna gelindiğinde Türk topraklarında yaklaşık 24.000 ABD askeri personeli görev almakta olduğu kaydedilmiştir. ABD yardım malzeme ve eğitim desteği, Türkiye'nin Silahlı Kuvvetleri'ni modernize etmesinde ve ekonominin kalkınmasında önemli bir rol oynamıştır.⁸⁸ Türkiye'ye yapılan askeri ve ekonomik yardımlar sayesinde SSCB'nin Akdeniz'e ve dolayısıyla sıcak denizlere inerek ABD açısından önemli bir tehlike ve tehdit oluşturmasının da önüne geçilmiştir.

83 Fahir Armaoğlu, Belgelerle... a.g.e., s.194.

84 Nasuh Uslu, a.g.e., s.100.

85 Fahir Armaoğlu, Belgelerle... a.g.e., s.231.

86 Mehmet Gönübol, *Uluslararası Politika*, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1979, s.442.

87 Nasuh Uslu, a.g.e., s.100.

88 William Hale, *Türk Dış Politikası 1774-2000*, Çev. Petek Demir, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2003, s.124.

Sonuç

ABD'nin İkinci Dünya Savaşı'nın ardından SSCB'ye karşı uyguladığı Soğuk Savaş stratejisinin en önemli belgelerinden biri olarak tarihe geçen NSC-68'de Soğuk Savaş'ın iki büyük lideri ele alınarak incelenmiş ve ona göre bir değerlendirme yapılmıştır. Bir tarafta ABD bulunurken diğer tarafta müttefikleri ile SSCB yer almaktadır. NSC-68, iki taraf arasında belli bölgelerde bir çıkar çatışmasının olduğunu belirtmekten öte, daha temel konularda ayrılıkların ve çıkar çatışmalarının olduğu belirtilmektedir.⁸⁹

ABD yönetiminin NSC-68'in onayının altında yatan temel neden, İkinci Dünya Savaşı sırasında ve ondan sonra ABD'nin nükleer silahlandırmayı tekelinde bulundurmasının tehlikeye girdiğini algılaması ve bunun için de gerekli önlemi almak istemiş olmasıdır.⁹⁰ Bunu da NSC-68'de belirtildiği gibi SSCB'yi kölecilikle suçlayıp, kendisini de özgür dünya olarak niteleyerek yapmıştır.

NSC-68, İkinci Dünya Savaşı'nın sona ermesinin ardından başlayan Soğuk Savaş Stratejisi'ne yeni bir boyut kazandırmış ve günümüze kadar gelebilecek bir etki yaratmış olduğu görülmektedir. NSC-68 ile başlayan nükleer silahlanma bugün hala tartışılmaktadır. Ancak, Uluslararası politika açısından daha önemlisi ise, ABD'nin dünyada jandarmalık görevini bizzat üstlenmiş ve o görevi bugün de sürdürüyor olmasıdır. Bugün hala etkinliğini koruyan Birleşmiş Milletler ve NATO'da patron olan ABD, SSCB'nin dağılması ile Orta Doğu'da hegemonyasını kurmuştur. ABD'nin bölgedeki hâkimiyetinin en büyük göstergesi de Körfez Savaşı'ndaki aktif rolü olmuştur.

Bu dönemde, NSC-20 ile başlayan, Truman Doktrini ve Marshall Planı ile devam eden ve NSC-68 ile tam şeklini alan Soğuk Savaş Stratejisi doğrultusunda Türkiye de ABD'nin öngördüğü Akdeniz ve Orta Doğu bölgesinin jandarmalığı görevini üstlenmiştir. ABD'nin Soğuk Savaş Stratejisi'nde önemli bir yeri tutan Türkiye, ABD'nin askeri, ekonomik ve sosyal nüfuzu altına girmiş ve bir uydu devlet olmaktan öteye geçememiştir. NATO üyesi olduktan sonra ise Türkiye'nin askeri yapılanması ABD'nin öngördüğü şekilde ve NATO ile uyumlu olarak gerçekleştirilmiştir. Türkiye ikili ve çok taraflı anlaşmalar yapmak ve ittifaklar kurmak suretiyle Batı müttefikliğinin gereğini fazlasıyla yerine getirmiştir. Türkiye'nin Batı Blok'unda yer alması karşılığında SSCB'nin Akdeniz'e ve dolayısıyla sıcak denizlere inmesinin önüne geçilmiştir. NATO'nun güney kanadının güvenliğinin Türkiye tarafından sağlanması genelde Batı ittifakına, özelde ise ABD çıkarlarına büyük hizmet etmiştir. Bunun karşılığında Türkiye komünizm tehlikesinden Batı tarafından korunmuştur.

Soğuk Savaş yıllarında savunmaya ağırlık veren Türkiye, sosyal konulara eğilememiş, demokratikleşememiştir. ABD ve müttefikleri için bir kalkan görevi

89 Paul H. Nitze, "The Grand Strategy of NSC 68", *Grand Strategy and the...* a.g.m., s.35.

90 Charles L. Glaser, a.g.e., s.153.

yapmış olan Türkiye, Doğu Bloku'nun dağılmasından itibaren bunun faturasını gerek iç gerekse dış politikada ağır biçimde öder konuma gelmiştir.

Kaynaklar

- ANDERSON, Perry, Amerikan Dış Politikası ve Düşünürleri, Çev. Barış Baysal, NotaBene Yayınları, Ankara, 2015.
- ARIBOĞAN, Ülke, AYMAN, Gülden, DEDEOĞLU, Beril, Faruk Sönmezoglu, der., Uluslararası İlişkiler Sözlüğü, Der Yayınları, İstanbul, 1996.
- ARMAOĞLU, Fahir, 20. Yüzyıl Siyasi Tarihi (1914-1995), Alkım Yayınevi, İstanbul, 1995.
- ARMAOĞLU, Fahir, Belgelerle Türk-ABD Münasebetleri, Türk Tarih Kurumu Basımevi, Ankara, 1991.
- ARMAOĞLU, Fahir, Türk-Amerikan İlişkileri 1919-1997, Kronik Kitap, 1. Baskı, İstanbul, Aralık 2017.
- BOLL, Michael M, National Security Planning: Roosevelt Through Reagan, University Press of Kentucky 1988.
- BOSTANOĞLU, Burcu, Türkiye-ABD İlişkilerinin Politikası, İmge Kitabevi, Ankara, Aralık 1999.
- CARDWELL, Curt, NSC 68 and the Political Economy of the Early Cold War, Cambridge University Press, New York, 2011.
- CHOMSKY, Noam, Dünya Düzeni: Eskisi Yenisi, Metis Yayınları, İstanbul, Nisan 2000.
- DREW, Nelson S., NSC-68: Forging The Strategy of Containment, National Defense University, Washington DC., October 1996.
- FOERSTER Schuyler, WRIGHT Edward N., American Defense Policy, John Hopkins University Press, London, 1990.
- FORDHAM, Benjamin O., Building the Cold War Consensus, The Political Economy of US National Security Policy, 1949-1951, The University of Michigan, Michigan, 1998.
- FORDHAM, Benjamin, "Domestic Politics, International Pressure, and Policy Change: The Case of NSC 68", Journal of Conflict Studies, Vol. XVII, No.1, Spring 1997, s.126-147.
- GLASER, Charles L., Analyzing Strategic Nuclear Policy, Princeton University Press, Princeton, New Jersey, 1991.
- GOLDGEIER, James, SURI, Jeremi, "Revitalizing the U.S. National Security Strategy", The Washington Quarterly, The Elliott School of International Affairs, 38:4, Winter 2016.
- GÖNLÜBOL, Mehmet, ÜLMAN Haluk, BİLGE A Suat, SEZER Duygu, Mehmet Gönübol, Cem Sar, der., Olaylarla Türk Dış Politikası, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1993.
- GÖNLÜBOL, Mehmet, Uluslararası Politika, Siyasal Kitabevi, Ankara, 1979.
- HALE, William, Türk Dış Politikası 1774-2000, Çev. Petek Demir, Arkeoloji ve Sanat Yayınları, İstanbul, 2003.

Görüş

Akademik
Bakış

307

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

HEUSER, Beatrice, "NSC 68 and the Soviet Threat: A New Perspective on Western Threat Perception and Policy Making", *Review of International Studies*, 1991, 17(1), s.17-40.

HOGAN, Michael J., *A Cross of Iron*, Cambridge University Press, Cambridge: 1998.

HOLSTI, K.J., *International Politics*, Prentice-Hall Inc., Englewood Cliffs, New Jersey, 1977.

IKLE, Fred Charles, "The Second Coming of the Nuclear Age", *Foreign Affairs*, January/February 1996, 75, 1, s.119-128.

LEFFLER, Melvyn P., "The Emergence of an American grand strategy, 1945-1952", Melvyn P. Leffler, Odd Arne Westad, ed., *History of the Cold War*, Cambridge University Press, New York, 2010, s.67-89.

LEFFLER, Melvyn P., *A Preponderance of Power*, Stanford University Press, Stanford, California, 1992,

MASTNY, Vojtech. "Did NATO Win the Cold War", *Foreign Affairs*, May/June 1999, 78, 3, s.176-189.

MAY, Ernest R., *American Cold War Strategy NSC 68*, Bedford Books of St. Martin's Press, New York, 1993.

NITZE, Paul H., "The Grand Strategy of NSC 68", James C. Gaston, ed., *Grand Strategy and the Decisionmaking Process*, National Defense University Press, Washington D.C., 1992, s.25-35.

NITZE Paul H., "The Grand Strategy of NSC-68", S. Nelson Drew, ed., *NSC-68: Forging the Strategy of Containment with Analyses by Paul H. Nitze*, National Defense University Press Publications, Second printing, 1996, s.7-16.

NSC-20/4 , USA Department of State, *Foreign Relations of the United States*, 1948, General; *The United Nations*, Vol. I, Part 2, Report to the President by the National Security Council, Washington, November 23, 1948, <https://history.state.gov/historicaldocuments/frus1948v01p2/d60>. Erişim Tarihi: 10.02.2016.

NSC-68, <https://digitalarchive.wilsoncenter.org/document/116191.pdf?v=2699956db534c1821edefa61b8c13ffe>. Erişim tarihi: 4 Ağustos 2014.

ORKUNT, Sezai, *Türkiye-ABD Askeri İlişkileri*, Milliyet Yayınları, Temmuz 1978.

PAKER, BALTA Evren, *Küresel Güvenlik Kompleksi*, İletişim Yayınları, 1. Baskı, İstanbul, 2012.

REARDEN Steven L., "Frustrating the Kremlin Design: Acheson and NSC 68", Douglas Brinkley, ed., *Dean Acheson and the Making of U.S. Foreign Policy*, Palgrave Macmillan, London, 1993, s.159-175.

SAGAN, Scott D., "Why Do States Build Nuclear Weapons?: Three Models in Search of a Bomb", *International Security*, Winter, 1996-1997, Vol. 21, No. 3, s.54-86.

SANDER, Oral, *Türk-Amerikan İlişkileri, 1947-1964*, İmge Kitabevi, Ankara, 2016.

TRACHTENBERG, Marc, "American Policy and the Shifting Nuclear Balance", Melvyn P. Leffler, David S. Painter, ed., *Origins of the Cold War*, Roudledge, New York, 1994, 107-122.

TURAN İlter, BARLAS Dilek, "Batı İttifakına Üye Olmanın Türk Dış Politikası Üzerindeki Etkileri", Faruk Sönmezoğlu, der., Türk Dış Politikasının Analizi, Der Yayınları, Der Yayınları, İstanbul, 1994, s.425-439.

USLU, Nasuh, Türk Amerikan İlişkileri, 21. Yüzyıl Yayınları, Ankara, Ekim 2000.

WOODS Randall B., JONES Howard, Dawning of the Cold War, The University of Georgia Press, Chicago, 1994.

Extended Abstract

After the end of the Second World War, USSR tried to dominate the international system due the collapse of Germany. For this reason, USSR made efforts to gain influence in Central and Eastern Europe and partially in the Balkans and achieved positive results in these attempts.

In order to prevent these developments, USA first declared the Truman Doctrine and then proposed to provide economic aid by announcing the Marshall Plan. However, the Truman Doctrine and Marshall Plan were not enough to stop the USSR. In addition, the USSR's development of the atomic bomb in 1949, which was used by the USA during the Second World War, and coming to an important stage in the nuclear arms race disturbed the American security strategy significantly. In line with the intelligence information obtained, the possibility of the USSR to manufacture a hydrogen bomb also was a great threat to the USA.

In addition to these developments, the coming to power of communist administrations in China, Romania and Czechoslovakia was perceived by the USA as a threat to the disruption of the global balance of power. As a result of all these developments, with the instructions of the American President Truman, the report numbered 68 (NSC-68) was prepared by the National Security Council for the security of the USA. The report NSC-68 was presented in April 1950 and adopted in September 1950. It was one of the most important American policy statements of the Cold War. Therefore, after 1945, the USA and the USSR, representing two different ideologies, started to create a bipolar world system. In this context, in order to prevent the expansion of the USSR, the USA has implemented the Containment Policy by establishing cooperation with the countries which surrounded the USSR for historical and political reasons. This policy was implemented in line with the guidance of NSC-68.

In accordance with NSC-68, USA included nuclear armament in its Cold War strategy and aimed to strengthen the military capacities of the allies. The USA, thus planned to control and weaken the power of the USSR and increase its possibilities to dominate the world. The USA, which included nuclear armament in its Cold War strategy and aimed to strengthen the military capacities of the allies by the application of NSC-68, opened a new window to the world and started to become the world gendarmerie, which is still being discussed today.

The USSR's nuclear studies after 1945 disturbed the USA, in particular the USSR's detonation of the first atomic device in the late 1949s led the USA to

Gazi

Akademik
Bakış

309

Cilt 15
Sayı 29
Kış 2021

reconsider its security strategy. In addition, the possibility of the USSR to manufacture hydrogen bombs, due to the intelligence information received, was of great concern to the USA administration. Moreover, developments such as the coming to power of the communist administration in China and the seizure of the Communist Party in Czechoslovakia in 1948 were effective in the preparation of NSC-68.

NSC-68, which was created in 1950 due to security concerns arising from the Soviet Union, contains some differences with the security report NSC-20/4 prepared in November 1948, although it generally defends the same views. The opinions stated in NSC-20 are explicitly approved in NSC-68. However, there are two main differences between NSC-20 and NSC-68. The first of these differences has been the development of a higher level challenge in NSC-68, especially since NSC-20 was written. The second difference is that the NSC-68 focused on strengthening the military capacity of the USA. In NSC-68, it was emphasized that national and global security should be evaluated together without separating them and act in this direction. In NSC-68, the USA was asked to take dynamic steps against the USSR to reduce the influence and power of the Kremlin inside and in other areas under its control. NSC 68 has also been adopted as NATO's official strategy. The USA attached great importance to Europe with NSC-68 and made great efforts to prevent the spread of Socialism. The USA has increased its funding for nuclear weapons in the NSC-68 application and moved troops to Europe. Thus, Europe's dependence on the USA in terms of defense has increased. The policies such as isolation, war and structuring the political, economic and military forces of the USA and its allies were included in NSC-68. Only in this way it was aimed to achieve a world order without war.

NSC-68 had some effects on Turkey as well. In the 1950's the relations between Turkey and the USA reached the highest point in the Middle East, and Turkey fully supported the plans of the USA in this region. However, there were problems in relations between Turkey and the USA on economic assistance. While the USA wanted the economic aid it provided to be used in line with the liberalization of the economy and the provision of free market conditions, the Turkish government rejected this and wanted to use it according to its needs, but Turkey could not resist the American pressure. In accordance with NSC-68 the USA established air bases in Turkey by making bilateral agreements with Turkey in order to ensure the security of the Middle East and the Mediterranean region against threats from the USSR on one side, and to protect its hegemony in the region on the other. The agreements, aids and cooperation which Turkey made with the West on defense issues in the 1950s within the framework of NSC-68 brought a very rapid development. Through military and economic assistance to Turkey, USA prevented USSR's expansion to the Mediterranean region. However, Turkey which could not go beyond being a satellite state due to its cooperation with the USA on defense issues, did not focus on social issues and had to pay heavy costs in domestic and foreign policy.